

BAKIM KAVRAMI

Selma ATAY¹

“

Konu Başlıkları

1. Giriş
2. Bakım Kavramı
3. Bakım Kavramının Tarihsel Süreci
4. Bakım Kavramının Diğer Disiplinlerde Ele Alınışı
5. Hemşirelik Bakımı
6. Hemşire Kuramcılarının Bakım Kavramına İlişkin Tanımları
7. Holistik Bakım
8. Spiritüel Bakım
9. Bakım ile Kültür İlişkisi
10. Bakım İle İlgili Hemşirelik Girişimleri
11. Gelişim Dönemlerine Göre Bakım
12. Bakım ve Etik İlişkisi
13. Bakımı Değerlendirmek İçin Kullanılan Ölçekler
14. Bakım ile ilgili kitaplar, dergiler, atasözleri, deyimler ve film örnekleri
15. Örnek vaka
16. Özet Noktalar
17. Kaynaklar
18. Sorular

”

“

Öğrenim Hedefleri

Bu bölümü tamamlayanlar:

- ☑ Bakım kavramının tanımını yapabilir.
- ☑ Hemşirelik bakım kavramının önemini bilir.
- ☑ Hemşirelik bakımı için önemli olan ilkeleri tartışabilir.
- ☑ Hemşirelik bakımı ile ilişkili kavramların tanımını yapabilir.
- ☑ İnsan bakım modelini hemşirelik bakımında uygulayabilir.
- ☑ Özenli bakım kavramını uygulamalarına yansıtabilir.

”

Temel Kavramlar

Bakım, Öz bakım, Hemşirelik bakımı, Holistik bakım, Spiritüel bakım, Kültürel bakım

GİRİŞ

İnsanın yaşama saygısı, kendini ve diğerlerini sevmesinin sonucu başkalarıyla kurduğu yardım edici bir ilişki olarak tanımlanan bakım insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır¹. Hemşireliğin temel

bağımsız rollerinden olan hemşirelik bakımı ise, içinde etik, ahlak, değer, yeterlik, yetkinlik, saygı ve güveni barındıran hemşirelik mesleğinin özüdür. Hemşireler hastanın iyileşme süreci boyunca yeniden sağlığını kazanması için yardımcı olur.

¹ Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, atayselma@gmail.com

4. Özenli bakım kavramında bakımın hangi yönü vurgulanmaktadır?

- A) Fiziksel yönü
- B) Duyuşsal yönü
- C) Ekonomik yönü
- D) Sosyal yönü
- E) Manevi yönü

5. Hemşirelik bakımında; bilgi, beceri, karar verme, güç, deneyim ve motivasyon gerektiriyor olmasında bakımın hangi özelliği vurgulanmıştır?

- A) Şefkat yönü
- B) Güven yönü
- C) Yetkinlik yönü
- D) Vicdani yönü
- E) Etik yönü

Cevaplar	1. C	2. B	3. D	4. B	5. C
----------	------	------	------	------	------

KAYNAKLAR

1. Wal D V. The caring ethic in nursing ethics in health care. 2. baskı. USA: Juta&Ca. Ltd.PO. Bax; 2005.
2. Öztunç G. Hemşireliğin doğası. İçinde: Atabek-Aştı T, Karadağ A, editörler. Hemşirelik Esasları: Hemşirelik Bilim ve Sanatı. 1. baskı İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2019. s. 16–22.
3. Cortis JD, Kendrick K. Nursing ethics, caring and culture, Nursing Ethics. 2003;10(1):77-88.
4. <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim tarihi: 22.04.2021
5. Dalpezzo NK. Nursing Care: A Concept Analysis. Nursing Forum. 2009;44(4):256–64.
6. Oğuz MY, Tepe MH, Örnek BN, Kucur DK. Biyoetik Terimleri Sözlüğü. 1. baskı. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu;
7. İnam A. Bakım kavramı üstüne bir yorum. İçinde: Karadağ A, Çalışkan N, Z Göçmen Baykara, editörler. Hemşirelik teorileri ve modelleri. 1. baskı İstanbul: Akademi Basın; 2017. s. 55–9.
8. Salviano MEM, Nascimento PDFS, Paula MA de, Vieira CS, Frison SS, Maia MA, vd. Epistemology of nursing care: a reflection on its foundations. Revista brasileira de enfermagem. 2016;69(6):1240–5.
9. Reich W. History of the Notion of Care. Encyclopedia of Bioethics. New York: Macmillan; 2004. 349–361 s.
10. Cevizci A. Felsefe Tarihi. 1. baskı. İstanbul: Say Yayıncılık; 2009.
11. Gül Ş. Bakım kavramı ışığında hemşirelik bakımı ve etkileyen faktörler. Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2020;10(2):0–0.
12. Dinç L. Bakım kavramı ve ahlaki boyutu. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2010;17(2):74–82.
13. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=13830&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim tarihi: 21.04.2022
14. Baykara Z. Hemşirelik bakımı kavramı. Türkiye Biyoetik Dergisi. 2014;1(2):92–9.
15. Tschudin V. Ethics in Nursing the Caring Relationship. 3. baskı. USA: Elsevier Limited; 2003.
16. Su JJ, Masika GM, Paguio JT, Redding SR. Defining compassionate nursing care. Nursing Ethics. 2020;27(2):480–93.
17. Flinkman M, Leino-Kilpi H, Numminen O, Yunsuk J, Kuokkanen L, Meretoja R. Nurse competence scale: a systematic and psychometric review. J Adv Nurs. 2017;73(5):1035–50.
18. Menekli T. Dorothea E. Orem: Öz Bakım Yetersizliği Teorisi. İçinde: 1, editör. Hemşirelik teorileri ve modelleri. İstanbul: Akademi Basın; 2017. s. 352–67.
19. Akın Korhan E. Lydia Hall: Öz, Tedavi ve Bakım Teorisi. İçinde: Hemşirelik teorileri ve modelleri. 1. baskı Ankara: Akademi Basın; 2017. s. 240–56.
20. Potter P, Perry A, Hall A, Stockert P. Fundamentals of nursing. Elsevier mosby; 2009.

21. Kol E. Jean Watson: İnsan Bakım Modeli. İçinde: Hemşirelik teorileri ve modelleri. 1. baskı Ankara: Akademi Basın; 2017. s. 506–27.
22. Blasdell N. The Meaning of Caring In Nursing Practice. *International Journal of Nursing & Clinical Practices*. 2017;4(1).
23. Küçükgüçlü Ö, Şentürk SG, Söylemez BA. Alzheimer hastalığı olan bireye bakım veren aile üyelerinin bakım verme sürecindeki deneyimleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2017;10(2):68-78
24. Akatın, Y. Watson'ın bakım teorisine temellendirilmiş hemşirelik girişimlerinin, pediatri hemşirelerinin ağrı yönetiminde kanıt dayalı önerilere uyumlarına ve hasta sonuçlarına etkisi, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir. 2017.
25. Erbay Ö, Yıldırım Y, Fadiloğlu Ç, Aykar FŞ. Hipertansif atak yaşayan hastalara Watson'ın İnsan Bakım Modeli kullanılarak uygulanan hemşirelik bakımı: olgu sunumu. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*. 2018; 9(19): 82–88.
26. Leininger M. Culture care theory: A major contribution to advance transcultural nursing knowledge and practice. *Journal of Transcultural Nursing*. 2002;13(3):189–192.
27. Alligood MR. *Nursing theorists and their work-e-book*. Elsevier Health Sciences; 2017.
28. Wade DT. Holistic health care what is it, and how can we achieve it? Oxford Centre for Enablement.
29. Papatnasasiou I. *Holistic Nursing Care: Theories and Perspectives*. American Journal of Nursing Science. 2013;2(1):1.
30. Mete S. Hemşireliğin Temel Kavramları. İçinde: Atabek-Aştı T, Karadağ A, editörler. *Hemşirelik Esasları: Hemşirelik Bilim ve Sanatı*. 1. baskı İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2019. s. 39–41.
31. Stranahan S. Spiritual perception, attitudes about spiritual care, and spiritual care practices among nurse practitioners. *Western Journal of Nursing Research*. 2001;23(1):90–104.
32. Ay FA. *Sağlık uygulamalarında temel kavramlar ve beceriler*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2015.
33. Potter PA, Perry AG. *Fundamentals of Nursing*. 6. baskı. Mosby Inc; 2005. 543–567 s.
34. Burkhardt MA, Nagai-Jacobson MG. Spirituality and health. İçinde: Dossey BM, Keegan L, editörler. *Holistic nursing, A handbook for practice*. 6. baskı Burlington: Jones & Bartlett Learning; 2015. 135–62.
35. Wong K, Yau SY. Nurses' experiences in spirituality and spiritual care in Hong Kong. *Appl Nurs Res*. 2009;23(4):242–4.
36. Çınar F, Aslan FE. Spiritüalizm ve hemşirelik: Yoğun bakım hastalarında spiritüel bakımın önemi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*. 2017;3(1):37–42.
37. Hawthorne DM, Gordon SC. The Invisibility of spiritual nursing care in clinical practice. *Journal of Holistic Nursing*. 2020;38(1):147–55.
38. Weathers E, McCarthy G, Coffey A. Concept analysis of spirituality: An evolutionary approach. *Nursing Forum*. 2016;51(2):79–96.
39. Oh PJ, Kim SH. The effects of spiritual interventions in patients with cancer: a meta-analysis. *Oncology nursing forum*. 2014;41(5).
40. Ramezani M, Ahmadi F, Mohammadi E, Kazemnejad A. Spiritual care in nursing: A concept analysis. *Int Nurs Rev*. 2014;61(2):211–9.
41. Sadrı HA, Flammia M. Intercultural communication: A new approach to international relations and global challenges. NY: The Continuum International Publishing Group; 2011.
42. Easterby LM, Siebert B, Woodfield CJ, Holloway K, Gilbert P, Zoucha R. A Transcultural Immersion Experience: Implications For Nursing Education. *Abnf J*. 2012;23(4):81-4.
43. Yorulmaz DS, Karadeniz H. Farklı kültürel uygulamaların sağlığa etkisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 2021;13(2):418-423.
44. Kaya D, Doğan ŞA, Gölbaşı, Z. Hemşirelerin kültürlerarası bakım verme konusundaki görüş ve deneyimlerinin incelenmesi. *YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2021;2(3):119-126.
45. Maier-Lorentz MM. Transcultural nursing: its importance in nursing practice. *J Cult Divers*. 2008;15(1):37-43.
46. Efil S, Kökcü Doğan A. Pakistan kültürü ve hemşirelik yaklaşımı. Rating Academy, Çanakkale, 2020.
47. Butcher HK, Bulechek GM, Dochterman J MM, & Wagner CM. *Nursing interventions classification (NIC) Sixth Edition*. Elsevier Health Sciences. 2013.
48. Butcher HK, Bulechek GM, Dochterman J MM, & Wagner CM. *Hemşirelik Girişimleri Sınıflaması (NIC)*. (Çev. Edis. Erdemir F, Kav S, Yılmaz AA). Nobel Tıp Kitabevi. 2017.
49. Polan U, Taylor DR. *Journey across the life span: Human development and health promotion*. FA Davis. 2019.
50. Gallagher A. Care ethics and nursing practice. İçinde: Scott AP, editör. *Key Concepts and Issues in Nursing Ethics*. Springer; 2017. s. 55–69.
51. Vanlaere L, Gastmans C. A personalist approach to care ethics. *Nurs Ethics*. 2011;18(2):161–73.
52. Klaver K, Van Est E, Baart AJ. Demarcation of the ethics of care as a discipline: Discussion article. *Nurs Ethics*. 2014;21(7):755–65.
53. Dinç L. Bakım etiğinin hemşirelik uygulamaları açısından önemi. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics Law Hist-Special Topics*. 2017;3(1):1–10.
54. Kittay EF. The Concept of care ethics in biomedicine. İçinde: Rehmann-Sutter, editör. *Bioethics in Cultural Contexts*. Netherlands: Springer; 2006. s. 319-39.
55. Thomas LH, McColl E, Priest J, Bond S, Boys RJ. Newcastle satisfaction with nursing scales: An instrument for quality assessments of nursing care. *Qual Health Care*. 1996;5(2):67-72.
56. Akın S, Erdoğan S. The Turkish version of the Newcastle Satisfaction with Nursing Care Scale used on medical and surgical patients. *Journal of Clinical Nursing*, 2007;16(4):646-653.

57. Wu Y, Larrabee JH, Putman HP. Caring Behaviors Inventory: a Reduction of the 42-Item Instrument. *Nursing Research* 2006;55(1):18-25.
58. Kurşun Ş, Kanan N. Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2012;15(4):229-235.
59. Dozier A, Kitzman H, Ingersoll G, Holmberg S, Schultz A. Development of an instrument to measure patient perception of the quality of nursing care. *Research in Nursing & Health*, 2001;4:506-517.
60. İpek Çoban, G, Kaşıkçı M. Hastanın hemşirelik bakımını algılayışı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum. 2007.
61. Cossette S, Caraa C, Ricarda N, Pepin J. Assessing nurse-patient interactions from a caring perspective: Report of the development and preliminary psychometric testing of the Caring Nurse-Patient Interactions Scale. *Int J Nurs Stud*. 2005;42:673-86.
62. Atar NY, & Aştı TA. Bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimi ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliği. *Florence Nightingale Journal of Nursing*. 2012;20(2):129-139.
63. McSherry W, Draper P, Kendrick D. The Construct validity of a rating scale designed to assess spirituality and spiritual care. *Int J Nurs Stud*. 2002;39:723-34.
64. Ergül Ş, Bayık Temel, A. Maneviyat ve Manevi Bakım Dereceleme Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2007;23(1):75-87.
65. Glasgow RE, Nelson CC, Whitesides, H, King DK. Use of the patient assessment of chronic illness care (PACIC) with diabetic patents. *Diabetes Care*. 2005;28:2655-2661.
66. İncirkuş K, Nahcivan N. Kronik hastalık bakımını değerlendirme ölçeği-hasta formunun Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2011; 4(3):102-109.
67. Quarles BE. Educational methods increasing self-efficacy for the management of foot care in adults with diabetes and implementation of foot care behaviors. ABD, Kentucky: Lexington; 2005.
68. Biçer EK, Enç N. Diyabetik ayak bakımı öz etkililik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Diyabet, Obezite ve Hipertansiyon Hemşirelik Forumu*. 2014;6(2):39-45.
69. Turkson-Ocran R, Nkimbeng M, Erol D, Hwang D, Arıyitey A, Hughes V. Strategies for providing culturally sensitive care to diverse populations. *Journal of Christian Nursing*. 2022;39(1):16-21.